No. 747. 1849.

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 4,50; voor de buitensteden *f* 5,30; franco door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden*, enz. FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

ZATURDAG, 29 SEPTEMBER.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 28 Sept.

De *Mémoire sur la Situation des Catholiques dans les Pays-Bas, par un Electeur Néerlandais.*

III.

De schrijver gaat vervolgens over tot de herinnering van hetgeen na den val van Keizer Napoleon ten aanzien der Katholijken is voorgevallen en betreurt het, dat terwijl zij onder vreemde vorsten, hun regtmatig aandeel hadden in alle maatschappelijke invloed en onderscheiding, de vernieuwing van het Nederlandsch volksbestaan het oude dwangjuk weer op hunne schouderen plaatste. Het scheen, zegt de schrijver, dat men hen toen alleen beschouwde als belastingschuldigen, bestemd om met hun geld het gebouw hunner onderdrukkers te onderschragen.

En in de daad wat gebeurde er bij de zoogenaamde omwenteling van 1813? De nederlagen der Fransche armee in Spanje en Rusland hadden algemeen de hoop doen geboren worden, om van de Fransche overheersching, die vooral ook voor den Hollandschen koophandel doodelijk was, te worden ontslagen. Men nam een gunstig oogenblik te baat, ruide het volk op tegen de gehate douaniers, en de omstandigheden deden het overige. De zoon van den laatsten Stadhouder werd uit Londen ontboden en nam onder den naam van Souvereine Vorst de regering op zich, die hem door eenige notabelen, hoofden der nationale beweging was aangeboden. Het bleek al ras, dat die opdragt niet onvoorwaardelijk geweest is: de oude orangistische en aristocratische partij vóór 1795 onverzoenlijke vijanden, waren door hunnen gemeenschappelijken haat tegen de Franschen tot elkander toegenaderd, en het was onder den invloed van die toenadering dat Willem I als Souvereine Vorst werd uitgeroepen en allerwege met toejuiching ontvangen werd.

Maar het was ook onder dienzelfden invloed, dat hij naauwelijks te 's Hage gezeteld, zich haastte om eene menigte reactionnaire maatregelen te nemen. Wij herinneren hier slechts aan het herstel van galg en geesselpaal, van de heerlijke regten, van de nationale schuld (die door de Franschen tot groot nadeel der vroegere houders getiercëerd was geworden: en die thans ten koste der schatkist en ten bate der tegenwoordige eigenaars in het leven werd teruggeroepen), van de belasting op het gemaal. Wijders nog aan de intrekking van het keizerlijk dekreet, waarbij de tienden op zeer billijke voorwaarden afkoopbaar gesteld worden, de bepalingen omtrent jagt en vissoherij, enz. enz.

Waar onder het huichelachtig mom van nationaliteit zoovele oude misbruiken en verkeerdheden hersteld werden, daar mogt de oud-vaderlandsche overlevering van het verdrukken der Katholijken om der religie wille wel niet vergeten worden. Onder het Fransch bewind was er, althans in die gedeelten van het land, waar onze geloofsgenooten een eenigzins belangrijk aantal uitmaken, geene stad of plattelands-gemeente, of men vond zoo al niet een Katholijk tot Maire, dan ten minste een Katholijke adjunct, en een evenredig aantal gemeente-raadsleden van die godsdienst. Velen hunner hadden zich onder de vreemde overheersching door moed en ijver in het behartigen der hun toebetrouwde belangen, in het verdedigen hunner Hollandsche landgenooten zeer verdienstelijk gemaakt: velen hadden den persoonlijken invloed, dien het Fransche bestuur aan de stedelijke magistratuur gaarne toekende, volijverig gebezigd om diensten te bewijzen aan medeburgers, die later in 1813 aan de regering kwamen. Maar noch het staatsbelang, noch de regtvaardigheid, noch de dankbaarheid voor genoten dienstbewijs, kon in dezen iets uitwerken; de Katholijken moesten van het kussen af, om plaats te maken voor de stokoude regeringsleden van voor 1795. Als een tooverslag verdwenen dan ook al onze geloofsgenooten uit de stedelijke regeringen, en die toestand bleef onveranderd tot in 1824, toen Willem I ter gelegenheid van de invoering der nieuwe Reglementen op het gemeentebestuur, bij de eerste nominatien, die hij zich had voorbehouden, hier en daar een Katholijk wethouder en enkele leden van den Raad aanstelde, welke echter later bij uitsterving meestal door Protestanten zijn vervangen.

Doch keeren wij tot 1813 en 1814 terug. De reactionnaire geest, die destijds heerschte, blijkt vooral uit het 133e artikel der Grondwet van 1814, waarbij men zich niet schaamde van den Vorst als voorwaarde zijner wettigheid te vorderen dat hij belijdenis zou doen van de Calvinistisch Gereformeerde Religie.

Intusschen, zegt de schrijver, scheen de vereeniging met de zuidelijke, vroeger Oostenrijks Nederlandsche provincien, aan onze zoo diep gekrenkte geloofsgenooten hier te lande eenige verademing te schenken. De nieuwe Grondwet van 1815 werd wel is waar opgemaakt naar het model van die van 1814; zij werd wel is waar door eene kunstgreep Machiavel waardig, aan de Zuid-Nederlanders, die de meerderheid uitmaakten, opgedrongen. Maar ten minsten verdween daaruit dat hatelijk art. 133 en de belijdenis van de katholijke godsdienst maakte den Koning niet meer *onwaardig* om over Nederlanders te regeren! Overigens bleef ten aanzien van de kerken en geestelijke goederen het *uti possideis* der Grondwet van 1814 en vorige Staatsregelingen (dat wij ook in onze nieuwe Grondwet terugvinden) gehandhaafd; doch aan de leden der verschillende kerkgenootschappen gelijke aanspraak op posten en bedieningen verzekerd.

Trouwens die laatste bepaling vond men reeds in de grondwet van 1814 en vroegere. Zoo dwaas was de anti-Katholijke partij niet dat zij zich openlijk voor het oog van geheel Europa wilde schandvlekken!

»Maar wat helpen ons," zegt de Schrijver, »de schoonste »grondwettelijke beloften, zoo zij niet eerlijk en opregt »worden nagekomen? 't Beteekent niets, zegt Demosthenes, »eene wet te *maken*; maar 't komt er op aan *ze te* »*willen uitvoeren*. En dat wilde de reactionnaire partij »niet: In plaats van jegens de Katholijken, die ten gevolge »der vereeniging met het uitgestrektere Belgie de meer»derheid uitmaakten, billijk te handelen, zag men in die »uitbreiding van grondgebied slechts het middel om de »oude zoowel beraamde plannen op eene grootere schaal »uit te werken. Treurig bestaan, waarvoor ons vaderland »heeft moeten boeten door de Belgische omwenteling!" Wij voegen er bij, »en de vreesselijke schuldenlast die daardoor op onze schouderen geladen is, en het zoo grievend verlies dat wij geleden hebben, van allen invloed op de gebeurtenissen van Europa!"

Hoe overmoedig de Protestantsche overheerschers zich destijds toonden, blijkt uit hun gedrag jegens den toenmaligen bisschop van Gend, den prins bisschop de Broglie. Die prelaat meende volgens eer en geweten geene getrouwheid te mogen zweeren aan de nieuwe grondwet, zoo als die hem werd voorgelegd. Men spaarde vleijerij noch bedreigingen: doch niets kon de overtuiging des kerkvoogds doen wankelen voor wiens helder doorzigt, even als voor dat van eene menigte hoog geplaatste en hoog geschatte personen in Belgie, in de zoo onbepaalde woorden der grondwet geen genoegzame waarborg voor de godsdienstvrijheid der Katholijken te vinden was. Hij verwijderde zich uit zijn bisdom: doch de onverzoenlijke partij was met die verwijdering niet te vrede; men moest de Katholijken door vrees tot zwijgen brengen, en men kwam er toe, om den hoogvereerden bisschop van Gend als een misdadiger *en effigie* op een schavot ten toon te stellen!

»Na dien brutalen *coup d'État*, zegt de schrijver »verder, had men de publieke opinie zoo buiten- als »binnenslands niet meer te ontzien, het eene schandaal »volgde op het andere; de katholijke Belgen werden op »allerlei wijzen vernederd en onderdrukt en in hunne »geestelijkheid, en in hunne taal, en door middel van »de wetgeving op het onderwijs, en door de ongelijke ver»deeling van ambten en bedieningen."

De zuidelijke provincien met eene bevolking van vier millioen, de noordelijke met 800,000 Katholijken, telden na het vertrek van den bisschop van Gend maar éénen kerkvoogd, de aartsbisschop van Mechelen. Het grootste gedeelte der geloovigen bleef daardoor verstoken van het H. Sakrament des Vormsels en de meeste priesters werden buitenslands gewijd.

Maar bovenal trachtte men zich door het onderwijs van den geest der priesters meester te maken. Had men de pastoors, zoo had men de geloovigen, dit had de geschiedenis der (zoogenaamde) kerkhervorming ten duidelijkste bewezen! Men sloot in Belgie de aldaar gevestigde seminarien, zoo mede die enkele inrigtingen van hooger of middelbaar onderwijs, welke sedert de Katholijke emancipatie van 1798 in het Noorden bestonden. Op de puinhoopen van die eerbiedwaardige gestichten bouwde men het beruchte philosophische collegie, dat, onder de onmiddellijke, onverdeelde directie van het bestuur geplaatst, aan de jonge lieden, die zich voor de herderlijke functien voorbereidden, de beginselen moest inprenten van eene gouvernementale philosophie, zeer geschikt om hun den weg te banen tot een protestantsch rationalisme. Zoo vleide men zich de kracht van wederstand in zijne geboorte te kunnen smoren!

Men slaagde daarin zeer weinig, maar zoo veel te ijveriger waren de pogingen, die men aanwendde, om de jeugdige gemoederen door middel van het lager onderwijs te protestantiseren. De koninklijke besluiten van dien tijd en de wijze waarop zij ten uitvoer gelegd werden, hadden in de hoogste mate de strekking, om bij de jonge lieden een groot denkbeeld van voortreffelijkheid van de protestantsche godsdienst, en de voorregten aan die belijdenis verbonden, te doen geboren worden. Men stoorde »zich niet aan de afkeuring onzer Belgische broe»ders, noch aan de dikwijls herhaalde klagt, dat Belgie »door eenen vloed van protestantsche schoolonderwijzers »overstroomd werd, die even als de Egyptische sprink»hanen de teedere kiemen van godsvrucht en geloof on»barmhartig verwoestteden."

Op gelijke wijze werd gehandeld met de posten en bedieningen. Onmiddellijk na de aanvaarding van de Regering van Willem I, werden er commissarissen naar de provincien gezonden, met geheimen last om onderzoek te doen naar de godsdienst-belijdenis der ambtenaren. Het is eene daadzaak dat daarvan ingevolge bekomen instructien lijsten zijn opgemaakt: en het is even waar, dat de Katholijken, die daarop geplaatst waren (enkelen uitgezonderd) geene bevordering gekregen hebben, en bij overlijden door Protestanten zijn vervangen. Om evenwel nog eenigen schijn van welvoegelijkheid te bewaren, zorgde men dat er in sommige in het oog loopende Collegien altijd één Roomsche (doch ook niet meer) zitting had. Zoo kwam men in het Noorden ten naasten bij terug tot den toestand van vóór 1798. Maar in Belgie was meer te doen.

Vooreerst moest men zorgen dat het protestantsch element in de Staten Generaal de meerderheid behield boven het Katholijke, en men slaagde daarin door in de opgedrongen Grondwet aan de veel kleinere Noordelijke provincien een grooter aandeel in de Volksvertegenwoordiging toe te kennen dan aan het meer bevolkte Belgie.

Maar wat nu de ambten en bedieningen zoo in het burgerlijke als militaire betreft, zoo had men de onbeschaamdheid te beweeren dat de Katholijken, en meer bijzonder de Belgen, door gebrek aan kunde de geschiktheid misten om in openbare betrekkingen werkzaam te zijn. Eene beschuldiging, die tot groote schande van die antikatholijke Hollanders, door het herboren Belgie schitterend is wederlegd!

Maar dan ook de taal, dat voertuig der gedachten, dat op die gedachten zelve zoo veel invloed uitoefent, werd niet voorbij gezien. Een groot gedeelte van Belgie sprak de Waalsche of Fransche, het andere de Vlaamsche taal. Ten spijt van eene gezonde staatkunde moest de band, die ieder aan zijne moedertaal bindt, met geweld verbroken worden, de Walen en Vlamingen moeten Hollanders worden. Met de Hollandsche taal zoude men de Hollandsche boeken en met deze de Hollandsche denkbeelden in Belgie invoeren: en zoo zoude, zoo als de schrijver zegt »een nieuw historisch beginsel op den Ouden »Katholijken stam worden ingeplant."

Alle die geweldadige maatregelen duurden voort tot 1830, toen Belgie »als een al te lang gesard paard, »begon te steigeren, en zijnen ruiter uit den zadel wierp."

Reeds lang was die uitkomst door verstandige lieden voorzien: en het ontbrak Willem I niet aan welgemeende waarschuwingen, welke ieder Vorst, die minder aan eigen denkbeelden gehecht was dan onze eerste Koning, in dank zou hebben aangenomen. Eene sombere, diep gevoelde ontevredenheid heerschte er allerwege, en gaf zich lucht in een vloed van petitien, meestal vervat in

de hevigste bewoordingen. In de Tweede Kamer bestond jaren lang eene oppositie, zooals er zich in geen ander land ooit welligt heeft vertoond: de hoogere geestelijkheid bleef niet achterwege met hare eerbiedige vermaningen. Maar dit alles kon het gevreesde onheil niet afwenden. Alleen eene administrative scheiding met den prins van Oranje aan het hoofd kon den vrede herstellen: maar de afgevaardigden, die uit Brussel gekomen waren om dat voorstel te doen, werden allerwege beleedigd: de Hollandsche leden der Tweede Kamer riepen hunne landgenooten te wapen en Belgie was voor de Oranje-dynastie verloren.

De *Rheinische Volkshalle* bevatte dezer dagen een Memorandum van de Katholijke Bisschoppen van Pruissen aangaande eenige artikelen van het ontwerp der Pruissische constitutie van December jl. Dat stuk hetwelk de dagteekening draagt van Julij 1849, is geteekend door den aartsbisschop van Keulen, door de Prinsen Bisschoppen van Olmüts en Breslau en door de Bisschoppen van Trier, Munster, Paderborn en Ermeland. Ofschoon met kleine letter gedrukt beslaat het stuk toch niet minder dan 9 kolommen van dat Blad.

De Prelaten zijn er op gezet te doen blijken dat het ontwerp der constitutie, betreffende de regten der katholijke Kerk ingrijpingen op die regten bevat, waaruit tusschen Haar en den Staat conflicten zouden kunnen ontstaan; en het is de pligt der Bisschoppen die regten te verdedigen.

Men leest o. a. in dat Memorandum betreffende de scholen en het huwelijk het volgende:

»De Bisschoppen zijn verpligt te protesteren tegen de bewering, dat een kerkelijk toevoorzigt over de volksscholen tot dusverre niet wettiglijk bestaan heeft, en dat die scholen in de Pruissische Staten gestichten van den Staat zijn geweest, over welke een onafhankelijk toevoorzigt van de zijde der Kerk geen plaats heeft gehad.

»Niemand kan ontkennen, dat voor het sluiten van den vrede van Munster in 1648, de scholen niet alleen hare stichting te danken hadden aan de zorgvuldigheid der Kerk, maar dat zij ook behandeld zijn als geestelijke gestichten, en dat zij, als zoodanig, geplaatst waren onder het onmiddellijk bestuur en het hooge toevoorzigt der Kerk.

»De Munstersche Vrede behandelt de scholen als aan de godsdienst verbondene inrigtingen; § 63 der acte van 1803 heeft de voorschriften van den Munsterschen vrede gewaarborgd.

»De voormalige bisschoppelijke scholen zijn niet gesupprimeerd, noch in haar kerkelijk karakter gewijzigd geworden; veel minder zijn zij veranderd in Staats-scholen; maar zij zijn gebleven wat ze waren en hebben slechts de dienst vervuld van de gewenschte lagere scholen. Die welke nieuwlings gesticht zijn, zijn evenmin staats-scholen geweest, maar eenvoudig gemeente-scholen.

»En zij zijn zulks krachtens hare stichting en krachtens de wet, gelijk de bisschoppelijke scholen gebleven zijn wat zij waren in haar vorig karakter en in hare betrekking tot de Kerk.

»Ondanks de groote verandering der zaken, is de wettige toestand der scholen, namelijk hare betrekking tot de Kerk, onaangeroerd gebleven.

»Alle Katholijke scholen zijn dus bisschoppelijke scholen, gelijk zij vroeger geweest zijn en over welke de Kerk wettiglijk het onmiddellijke en hoogste toezigt heeft, alsmede eene min of meer uitgebreide deelname aan de benoeming zoowel als aan de afzetting der onderwijzers.

»De Katholijke Bisschoppen, zich grondende op hun regt en pligt, protesteeren dus openlijk en luid tegen de verkortende bepaling in de nieuwe staats-constitutie, waarbij aan de Kerk niets meer wordt verleend dan het eenvoudig onderrigt in de godsdienst.

»Eindelijk mogen de Katholijke Bisschoppen het niet met stilzwijgen voorbijgaan, dat in dezelfde Constitutie, eene nieuwe scheuding (van de regten der Kerk), van eene niet te regtvaardigen inconsequentie, daaruit voortvloeit, dat de geestelijke echtverbindtenis niet mag plaats hebben dan na de handeling van den burgelijken stand (Art. 16.) Dit verbod is een maatregel waardoor de godsdienstige vrijheid geweld wordt aangedaan en de gemoederen verontrust worden, en die niet overeenstemt met eene wetgeving die in haar beginsel billijk en liberaal is.

»De staat breidt zijn gezag uit buiten zijne sfeer, op het zuiver godsdienstig terrein; hij verdedigt er eene handeling die zuiver godsdienstig is, op welke hij geenerlei gezag heeft, noch kan noch wil hebben, en stelt inwendiglijk een beletsel tegen het heiligste wat bestaat: t. w. de vrije werking der Kerk, aan welke hij zoo even beloofd heeft (Art. 12) hare onafhankelijkheid te waarborgen.

»De staat verbiedt die godsdienstige handeling en bedreigt met straffen den bedienaar der Kerk, op wien hij als zoodanig geenerlei verpligtend gezag kan bezitten, dien hij het regt niet heeft te bedreigen en van wiens heilig dienstwerk hij de uitoefening doet afhangen van een regt, dat met de regten van den Staat in geene de minste betrekking staat.

»Onafhankelijk van de wettige zijde, biedt deze zaak bovendien voor de Katholijke Kerk een nog gewigtiger en heiliger punt van beschouwing aan, waardoor de Katholijke bisschoppen genoodzaakt worden op de krachtdadigste wijze tegen zulk eene verdediging te protesteren, ten minste in de algemeene termen zonder beperking, gelijk men tot dusverre op het oog heeft.

Na in een opmerkelijk artikel de redenen ontwikkeld te hebben, waarom hij zich voorshands, van alle kritiek op het wets-ontwerp op het lager onderwijs wenscht te onthouden, protesteert *de Noord-Brabanter* in de volgende krachtige woorden tegen dat wets-ontwerp.

1°. Wij protesteren met al onze krachten tegen de *atheïstische* strekking van het wetsontwerp de Kempenaer, door de uitsluiting van alle godsdienstig onderwijs van de scholen. Van *godsdienst* wordt in het wets-ontwerp geen enkel woord gerept, dan om in art. 24 straf te bedreigen tegen degenen *die aan de godsdienstige begrippen van andersdenkenden* OPZETTELIJK *te kort doen*; eene bepaling, waarvan de ongerijmdheid niet te beschrijven is.

2°. Wij protesteren tegen de *vrijheidmoordende* strekking der wet, door de *bijzondere* scholen, welke uit eigen fondsen moeten daargesteld worden, zoo in *inrigting*, *toezigt* als in alles gelijk te stellen met de *Staats*-scholen, die uit de fondsen der gemeente, provincie of des rijks worden opgerigt. Het helsch fijn uitgedacht middel, om onder den naam van vrijheid, alle *vrije* scholen onmogelijk te maken.

3°. Wij protesteren tegen de *schreeuwend-onregtvaardige* strekking van het wets-ontwerp de Kempenaer, door het *vergelijkend examen* voor de onderwijzers en onderwijzeressen *verpligtend* te maken; wijl men daardoor aan eene gemeente, die alles bekostigen moet tot daarstelling der school, de vrijheid ontneemt eenen onderwijzer of eene onderwijzeres aan te stellen, welke zij begrijpt het best aan de behoeften, wenschen en verlangens der gemeente te voldoen, en aan een *creatuur* van het gouvernement, den Schoolopziener, de volle magt in handen geeft, om aan eene gemeente onderwijzers of onderwijzeressen op te dringen, welke zij niet begeert; te meer daar aan het gouvernement, dat den Schoolopziener gecreëerd heeft, (art. 34) de uitspraak in het hoogste ressort is voorbehouden, (art. 22.)

In een door *de Nederlander* opgenomen *ingezonden stuk*, geheel verschillende van de eigene opvatting van het wets-ontwerp op het lager onderwijs van dit Dagblad zelf, waarop wij ons voornemen spoedig de aandacht onzer lezers te zullen vestigen, lezen wij de volgende aller aandacht overwaardige aanmerking:

„Gesteld eens, dat de staatsonderwijzers er op sommige plaatsen in slagen de concurrentie der van de kerkgenootschappen opgerigte scholen te overwinnen, dan zal er op zulke plaatsen maar al te dikwijls een noodlottige strijd tusschen de Godsdienstleeraars en de onderwijzers ontstaan, en de jeugd zedelijk en godsdienstig worden gevormd door verschillende personen, die vijandig tegen elkander overstaan en wier onderwijs derhalve veeleer polemisch dan verdraagzaam en liefderijk zijn zal. Wij willen ons voor als nog geene partij stellen in den te verwachten strijd; maar evenwel kunnen wij ons niet onthouden van op het Groothertogdom Baden te wijzen, alwaar sedert eenige jaren de schoolleeraars, na de emancipatie der school van de kerk, zich meer en meer vijandig tegen het Christendom zelf zijn begonnen te gedragen, waarvan de onlangs gedempte opstand een noodzakelijk gevolg is geweest, en wel zóó in het oog loopend, dat eene menigte van schoolonderwijzers dezer dagen van hunne posten zijn ontzet en min of meer zwaar gestraft zijn geworden. Voorzigtigheid is derhalve gewis aan te raden, als men gereed staat, de laatste draden, die het onderwijs aan de kerk verbinden, los te maken."

Wij zien met genoegen dat de in ons blad geplaatste artikels over de *Mémoire sur la situation des Catholiques*, door het blad *de Limburger* in hun geheel worden overgenomen.

Ter kenschetsing der naauwkeurigheid van sommige binnenlandsche berigten van de *Nieuwe Rotterdamsche Courant* nemen wij uit haar nummer van heden het volgende berigt over:

»Op 25 dezer had te 's Hertogenbosch de benedictie plaats van de nieuw opgebouwde R. C. Augustijner kerk in de Spinhuissteeg, welke indrukwekkende plegtigheid met den grootsten luister is gevierd geworden."

Onze lezers herinneren zich dat de »Maandag 24 September ingezegende kerk" in de Spinhuissteeg te Amsterdam staat.

Eene Commissie van leden der Tweede Kamer van de Staten-Generaal heeft heden het door die Kamer vastgestelde adres van antwoord op de Troonrede bij de opening der tegenwoordige zitting, aan Zijne Majesteit den Koning aangeboden.

Z. M. heeft op dit adres geantwoord:

Mijne Heeren!

Het is Mij aangenaam te ontwaren, dat de Tweede Kamer der Staten-Generaal Mijne bedoelingen omtrent de verwezenlijking der Grondwet juist heeft opgevat en gewaardeerd, en dat ik op hare medewerking kan staat maken, ter bevordering en bestendiging van het geluk en den voorspoed des Vaderlands.

Indien Ik het opregtelijk betreur, dat de gezamenlijke raadslieden, aan welke Ik Mijn vertrouwen geschonken had, niet dezelfde overeenstemming bij de Kamer hebben mogen vinden, vlei Ik Mij nogtans de daaruit ontstane moeijelijkheid weldra te zullen kunnen opheffen, en ook hierdoor den weg te banen tot eene welwillende en krachtige zamenwerking der onderscheidene takken van de Wetgevende Magt.

De *Staats-Courant* van heden bevat een besluit van 15 September jl., betreffende de opzegging der overeenkomst in 1841, tusschen Nederland en Belgie gesloten, ter zake van onderstand en verpleging van behoeftigen. Uit een rapport van de ministers van binnenlandsche en buitenlandsche zaken, van 11 Sept. 1849, N°. 98, 7e afdeeling, en den 13 daaraanvolgende, N°. 7, is gebleken, dat, naar aanleiding der magtiging, verstrekt bij koninklijke beschikking van 28 Jan. 1849, N°. 4, met de Belgische regering eene briefwisseling is geopend, waarvan de uitslag is geweest, dat de overeenkomst, die op 6 November 1841 te 's Gravenhage, tusschen Nederland en Belgie is gesloten, betreffende eene wederkeerige teruggave der kosten van onderstand en verpleging, wederzijds voorgeschoten ten behoeve van behoeftige onderdanen der beide rijken, en die met het koninklijk besluit van 12 Maart 1842 geplaatst is in het *Staatsblad* van dat jaar, N°. 8, heeft opgehouden van kracht te zijn voor allen onderstand wederkeerig verstrekt, na den 31 Mei 1849. De Koning heeft nu, bij besluit van 15 dezer, verklaard, dat de genoemde overeenkomst niet meer kan worden ingeroepen voor onderstand, verstrekt na den 31 Mei 1849.

Gisteren is te Leyden de Tentoonstelling van wege de Hollandsche Maatschappij van Landbouw op den Doelen geopend.

Er was een groote toeloop van bezigtigers, behalve uit de stad zelve, niet alleen uit naburige maar zelfs uit verwijderde plaatsen: ook Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden vereerde de Tentoonstelling met zijne tegenwoordigheid, en waarlijk zij verdient het in alle opzigten. De geschiktheid en ruimte van het locaal en den open grond, zijn door de commissie met het meeste overleg aangewend, om alles zoo te plaatsen dat het genoegzaam in het oog valt; terwijl het geheel met zoo veel smaak is gerangschikt, dat ook die voortbrengselen van den landbouw, waarbij alleen het nuttige en niet het sierlijke in aanmerking kan komen, toch op eene bevallige wijze het oog streelen.

Wij kunnen hier bij deze vermelding in geene bijzonderheden treden. Eene zeer groote menigte voorwerpen, zoo tot den akkerbouw als tot den veeteelt, tot zuivelbereiding, houtteelt en bloemkweekerij betrekking hebbende, zijn er ingezonden; het aantal nommers waaronder zij in de naamlijst vermeld staan, bedraagt ongeveer acht honderd, waartoe blijkens de lijst een getal van ruim twee honderd inzenders het hunne hebben bijgedragen.

Men mag verwachten dat de moeite en zorgen der Commissie verder door een talrijk bezoek zal worden beloond; niemand zal onvoldaan heengaan, maar voorzeker zal men opgetogen staan over den rijkdom der natuur in ons Vaderland, en de pogingen toejuichen van eene Maatschappij tot ontwikkeling daarvan, tot bevordering van 's Lands welvaart.

'S HERTOGENBOSCH, 26 Sept. Sedert gisteren is met kracht begonnen aan den daar te stellen grindweg van Orthen naar Hedel. Reeds 500 poldergasten zijn werkzaam; daar echter de aannemers gebruik willen maken van den bijzonder lagen stand des waters, zoo is hun voornemen het getal arbeiders tot op 1000 a 1200 te vermeerderen, ten einde nog dit jaar den dijk door de thans van water bevrijde lage landen gereed te hebben. Hier door is nog voor vele ledige handen, gedurende den aanstaanden winter, werk te bekomen, en men kan in het vooruitzigt leven, dat reeds in het begin van het jaar 1850 de zoo lang gewenschte vaste gemeenschap te land van deze stad met Amsterdam en Utrecht zal kunnen geopend worden. (*Hdbl.*)

De *Gron. Courant* deelt als een voorbeeld van buitengewone vruchtbaarheid mede, dat in het Hof Asinga, te Middelstum, den Med. Dr. Wichers toebehoorende, van een appelboompje geplukt zijn 5276 appelen, ruim 6 Ned. mudden vullende, nadat zeker 1000 stuks daarvan afgevallen waren. De stam van dat boompje is slechts 90 Ned. duimen hoog, en heeft op het dikste niet meer dan 19 duimen in doorsnede. Op dien stam zijn slechts 3 hoofdtakken, waarvan de zwaarste aan den wortel een omvang heeft van 42, en de ligtste van 31 duimen. Dat boompje was onderschraagd door een raam, waarover de takken tot op den grond nederhingen als die van een treurwilg. Van buiten was bijna geen blad zigtbaar, en aan sommige dunne takjes hingen 60 a 70 appelen.

(PER OVERLAND-MAIL).

BATAVIA, 3 Julij. Volgens de laatste berigten van Balie, was na rijp beraad besloten tot de benoeming van Ratoe Dewa Gedeh Tankeban, vorst van Banglie, tot vorst van Boliling, en van den vorst van Mataram, op het eiland Lombok, Anak Ngoerah Ketoet Karang Asam, tot vorst van Karang Assam.

Den 25sten Junij, des morgens, heeft de installatie plaats gehad van den nieuwen vorst van Boliling, die

beloofd heeft den Panggawa van Boliling, Goestie Madih Rahi te verheffen tot rijksbestierder van dit rijk.

Hem was ook nog gevraagd, of hij ook de bezitting van de redoute te Boliling, tot meerderen waarborg van de gehoorzaamheid zijner nieuwe onderdanen, wenschte te behouden; hij heeft echter geantwoord, dat hem zulks niet noodzakelijk voorkwam.

Zijne Hoogheid de Luitenant-Generaal, kommandant van het Indisch leger, opperbevelhebber der 3e Balische expeditie, had de verdere regeling der Balische aangelegenheden overgelaten aan den Luitenant-Kolonel van Swieten, bijgestaan door den kapitein-adjudant van Capellen; die waarschijnlijk den 26sten naar Badong waren vertrokken.

Nadat de transportschepen achtervolgens ter reede van Boliling op den 18, 19, 20 Junij waren aangekomen, zijn de expeditionnaire troepen en koelies geëmbarkeerd, en naar derzelver garnizoenen en haardsteden teruggekeerd. Het aantal zieken was niet toegenomen, en, op eenige uitzonderingen na, zijn allen medegenomen: de zware zieken waren met het transportschip *Caroline* naar Soerabaija geëvacueerd.

Zijne Hoogheid, de luitenant-generaal, kommandant van het Indisch leger, opperbevelhebber der 3e Balische expeditie, was den 27sten Junij te Soerabaija aangekomen, en zou, na inspectie der hospitalen en teruggekeerde expeditionnaire troepen, aan boord van Z. M. stoomschip *Etna*, de reis naar Batavia voortzetten.

Ook te Samarang waren de expeditionnaire troepen van verschillende wapenen teruggekeerd.

Het gezantschap van de vorsten van Klonkong, Badong, Tabanan en Gianjar is intusschen met Z. M. stoomschip *Hekla* te Batavia aangebragt, en zal in den loop van deze week tot Z. Exc. den minister van Staat, gouverneur-generaal, worden toegelaten.

Het verslag van den luitenant-kolonel J. van Swieten, omtrent zijne verrigtingen op Balie, luidt aldus:

In de vergadering op Boliling, had de nieuwe vorst van Djambrana in zijne waardigheid moeten worden bevestigd en tot de onderteekening der contracten toegelaten. Hij had echter niet voldaan aan de hem gedane oproeping; en, vermits de ondergeteekende zich naar Banjoewangie moest begeven, om aldaar hulp te zoeken van inlandsche schrijvers, voor het opmaken der overige 24 contracten, zoo werd hij aldaar bescheiden.

Den 29 Junij te Banjoewangie aangekomen, werd de nieuwe vorst van Djambrana, onder den naam van ratoe goestie Poetoe Ngoerah Djambrana, bevestigd, zijne acte van aanstelling uitgereikt, en hij tot de onderteekening der contracten toegelaten.

Niet voor den 2 Julij kon de ondergeteekende zich naar Balie Badong begeven, wegens de vertraging, die het opmaken der contracten had veroorzaakt.

Na een bezoek aan den vorst Ngoerah Kassieman en de overige vorsten van Badong te hebben gebragt, en den eerstgenoemden te hebben geraadpleegd omtrent de mogelijkheid, om de vorsten van het zuidelijk deel van Balie te Balie Badong, en wel bepaaldelijk te Kota, in de woning van den Nederlandschen agent J. M. Lange, in eene openbare vergadering, te vereenigen, ten einde met de voorwaarden van vrede van het Nederlandsch gouvernement te worden bekend gemaakt, en over de Balische belangen te worden gehoord, werden aan de gezamenlijke vorsten brieven gezonden, met verzoek, om zich den 8 Julij te Kota, tot voormeld doel, te bevinden.

Aan den dewa Agoeng Gedeh Poetra, die een man van hooge jaren is, en ernstig ziek was, werd verzocht, in zijne plaats, deszelfs zoon en troonopvolger, dewa Agoeng Gedeh, te zenden, medebrengende het zegel van zijnen vader, als bewijs, dat hij volmagt had, om in deszelfs naam te handelen. De overige vorsten werden verzocht, in persoon, en vergezeld van hunne rijksgrooten, te verschijnen.

Het antwoord, hetwelk door de vorsten op deze uitnoodiging gegeven werd, was in alle opzigten voldoende. Allen namen dezelve aan, zelfs ook de dewa Agoeng Gedeh Poetra, voor zijnen zoon, gelijk dit verzocht was, en werd door het meerendeel der vorsten verzocht, de vergadering op den 14 te houden, om motieven, die zeer aannemelijk waren.

De radja van Tabanan, ratoe Ngoerah Agoeng, kwam reeds den 11 te Badong, om met zijnen bondgenoot, vorst Ngoerah Kassieman, alles voor te bereiden en te bespreken, wat voor de conferentie noodig zoude zijn. De dewa Agoeng Gedeh kwam den 14 Junij, en de vorst, dewa Pahan van Gianjar, benevens Anak Agoeng Ketoet, van Mengoei, kwamen op den 15 Julij 1849 te Badong.

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 26 September. Alhoewel de openbare zittingen der Vergadering nog niet begonnen zijn, kan men echter zeggen dat het parlementaire leven in Frankrijk zijn gewonen loop heeft hervat. De commissiën vereenigen zich en zijn werkzaam. Maandag verwacht men de opening in tegenwoordigheid van eene zeer talrijke Vergadering. Volgens de *Patrie* zal het ministerie het initiatief nemen in de Romeinsche kwestie. Men is nieuwsgierig hoe ver de kwestie op dit oogenblik reeds is, en Maandag zal zijn gevorderd?

Het *Journal des Débats*, dat ingevolge zijn correspondentie van Rome voor twee dagen berigtte, dat alles op eene breuk uitliep, doet heden veronderstellen dat men met een weinig geduld eene minnelijke schikking kan te gemoet zien, of dat zij althans niet onmogelijk is. De *Univers* daarentegen, die voor twee dagen aan de mogelijkheid eener minnelijke schikking geloofde, neemt zonder aanmerking cenige regels uit de *Patrie* over, die zoo niet eene breuk, dan toch eene stellige vertraging aanduiden.

Het blijkt nu eindelijk volgens de *Débats* dat de *brief* te Rome niet officieel publiek gemaakt is, en zulks ook niet zal worden. Het hangt voor het oogenblik van het Fransch gouvernement af om deze zaak op de tribune al dan niet moeijelijker te maken, doch men moet tevens erkennen dat de brief van Mazzini aan de Tocqueville, een lastige hinderpaal is. In dien brief komt eene pathetieke passage voor, welke eindigt met deze woorden, gerigt tot het Fransche ministerie; *houdt dan, wat gij beloofd hebt.*

Het is te vreezen, dat er meer dan eene soort van beloften zal op te rakelen zijn; dat zij tegen elkander over zullen gesteld worden, en dat men ten slotte om uit die engte te geraken, tot het besluit zal moeten komen om of *iemand* of *iets* te moeten opofferen. Het is verstandig om voor het onmogelijke terug te treden.

Mazzini haalt o. a. eenige woorden aan van Odilon-Barrot, welke wij hier laten volgen, om iedereen te laten oordeelen, in welke verlegenheid het Fransche ministerie zich moet bevinden. In April 1849 nog geen vijf maanden geleden, zeide Odilon-Barrot: »Het ligt niet in het denkbeeld van het gouvernement om Frankrijk te doen medewerken tot de vernietiging van de Romeinsche republiek; het zal geheel handelen buiten solidariteit met andere mogendheden." Ziedaar wat met den tegenwoordigen toestand moet overeen gebragt worden. Ook eene redevoering van Falloux van 17 Aug. zal moeten overeen gebragt worden met den presidentsbrief van 18 Aug.

Na de Italiaansche kwestie wachten wij de verklaringen van Dufaure over de kwestie der ambtenaars, en die van Passy over de finantieele kwestie. Al te maal klippen die niet alleen voor het ministerie, maar zelfs voor de gansche meerderheid der Vergadering moeijelijk te vermijden zijn.

— De Tocqueville verwacht morgen of overmorgen het manifest van den Paus; hij moet tot een zijner vrienden gezegd hebben: »Het zal niet zijn zoo als wij het verlangen, maar het zal misschien zoo zijn dat wij er ons mee kunnen vergenoegen." Volgens alhier rondloopende geruchten meende men wel te weten dat dit manifest eenige scherpe uitdrukkingen tegen het Fransch gouvernement zou bevatten.

— Volgens de *Moniteur* zijn er vier prefekten verplaatst en een ontslagen, wien een belangrijke plaats in de finantien bestemd is.

— Men leest in de *Patrie:* De staat van zaken te Rome is sedert eenigen tijd vrij ingewikkeld geworden. Onze diplomatie ontmoet ernstige hinderpalen, en een soort van onwil van den kant der raadslieden van Z. H. De Bellune, attaché bij het gezantschap is vertrokken met voorstellen, die alle moeijelijkheden naar men zegt, zullen kunnen uit den weg ruimen. Overigens blijft het Fransche gouvernement voortdurend eene lijn trekken met de andere kabinetten in deze belangrijke kwestie.

— Het voorloopig bestuur dat den 24 Februarij de teugels van het bewind in handen nam, benoemde, o. a., de volgende personen, om Frankrijk bij de vreemde hoven te vertegenwoordigen: Savoye, onderwijzer in de Duitsche taal, tot gezant te Frankfort; Emanuel Arago, advokaat zonder praktijk, te Berlijn: Alem, zonder beroep, in Beijeren: Saintin, kleedermaker van eenige redacteurs, tot consul te Valencia; Albert Blerc, redacteur van de *Charivari*, te Barcelona; Sain, officier, tot gezant te Turijn: Lamieussens, vice-president der club Barbès, tot consul te Cadix; Levrault, vroeger zanger aan de opera-comique, tot gezant te Napels.

— Met 1 October zal de *Voix du Peuple*, zooveel als de voortzetting van de op 30 Junij gesupprimeerde *Peuple*, onder redactie van Proudhon in het licht verschijnen. E. Sue zal de feuilletons daarvoor leveren. De *Voix du Peuple* zal de constitutie handhaven, als zijnde voor verbetering vatbaar, hij zal de afschaffing der voorregten en des kapitaals doorzetten. Ook roept hij eene demokratische europesche ligue op, als tegenhanger van het adellijk en kapitalistisch Heilig Verbond, dat onder de leiding der Koningen en onder de zegeningen der Pausen, nieuwe ketens smeedt voor de volken. De *Propagande*, een blad voor demokratische verkiezing-opvoeding zal insgelijks met 1 October het licht zien.

— De anarchisten hebben zich thans op de petitie geworpen tegen het herstel van de belasting op de dranken, om de werkzame bevolking op te ruijen.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 27 Sept. Reeds sedert eenigen tijd heeft Pruissen bij de overige toegetreden Duitsche vorsten met nadruk aangedrongen op het bijeenroepen van den rijksdag. Daar echter Saksen en Hanover zich hiertoe niet zeer geneigd toonden, sloeg Pruissen voor, deze kwestie bij meerderheid van stemmen door al de reeds toegetreden Duitsche vorsten te doen beslissen; ook hierin wilden Saksen en Hanover niet treden, daar zij vermeenden, aan de kleinere Duitsche staten geene gelijke stem te moeten toekennen. Hierop werd door Pruissen de voorslag gedaan, deze stemmen te regelen en vast te stellen, overeenkomstig de betrekkelijke grootte en bevolking dier staten. Saksen, dat sedert het jongste verblijf van den Koning van Pruissen in Dresden, gunstiger gestemd is, nam dezen voorslag aan, maar Hanover blijft in zijne weigering volharden, en schijnt voorshands tot geen besluit te willen komen, nopens de bijeenroeping van den rijksdag.

— Gisteren is de bouwmeester Mortimer, terwijl hij bij de St. Nicolai-Kerk het opzigt voerde, van eenen 50 voeten hoogen stijger gevallen en alzoo overleden.

— De ministercrisis te Koppenhagen is ten einde, ten gevolge der benoeming van den heer Rosenörn tot minister van binnenlandsche zaken.

BERLIJN, 26 September. »Wij hebben meermalen, zegt ons ministerieel blad, doen opmerken, hoe de taktiek der tegenstanders van den bondsstaat hoofdzakelijk strekt om moedeloosheid onder de bondgenooten te verspreiden en het zelfvertrouwen der Duitsche partij te schokken. In dat oogmerk zijn zij inderdaad op eene verrassende wijze geslaagd. De ijverigste aanhangers der onwankelbare politiek van ons kabinet zijn begonnen te wankelen in hun vertrouwen op het welgelukken van hunne eigen zaak, en in het groote meerendeel der dagbladen vindt deze kunstmatig opgewekte twijfel en vrees eenen weêrklank.

»En toch is die vrees nooit minder gegrond geweest, dan juist op dit oogenblik. Het kabinet staat onwrikbaar, vast voortgaande op den weg dien het goede regt van Pruissen, zijne eer en de regtmatige wenschen der natie het voorgeschreven hebben. Geen tweespalt in den boezem van het kabinet, geen tweespalt tusschen zijne en des Konings inzigten, geeft regt tot het vermoeden, dat er eene weifeling in de Pruissische staatkunde zou plaats hebben. De combinatien van een vijandig blad zijn onjuist: von Radowitz verlaat Berlijn slechts voor korten tijd, om te Erfurt, waar zijne familie voortaan haar verblijf zal houden, eenige huisselijke aangelegenheden te regelen, en keert alsdan terug om het Pruissische kabinet met raad en daad in het Duitsche vraagstuk ter zijde te staan.

»Omtrent de onderhandelingen met het Oostenrijksche kabinet betrekkelijk de vestiging van een nieuw voorloopig centraal gezag hebben wij reeds vroeger eenige inlichtingen gegeven. Zeer zeker is het dat bij die onderhandelingen de handhaving der belangen van het engere verbond overal op den voorgrond gesteld werd. Pruissen, als het wettig bestaan der bondsverdragen van 1815 erkennende, was verpligt aan Oostenrijk de hand te bieden ter vestiging van het nieuw voorloopig bewind; het heeft steeds met opregtheid er naar gestreefd, om zich met Oostenrijk te verstaan. Maar even zoo vast staat Pruissen op zijn goed regt, om binnen de grenzen van het oude verbond aan het verlangen der natie naar eene krachtige vereeniging in den engeren bondstaat te voldoen. Het is niet te vreezen dat de onderhandelingen met Oostenrijk eene wending nemen, welke Pruissen dit doel van zijne Duitsche politiek uit het oog zoude kunnen doen verliezen of hinderpalen daaraan in den weg zou kunnen leggen. Pruissen zal rustig op den ingeslagen weg voortgaan, en zoolang het regt aan zijne zijde is, zal ook de magt aan hetzelve niet ontbreken, die tot het doel leidt."

BERN, 24 Sept. De bondsraad heeft besloten, zorgvuldig te waken, dat al de leden der voormalige Badensche constituerende vergadering, alsmede die der voorloopige Badensche regering en commissarissen, te zamen ten bedrage van 130 personen, voor afloop van den bepaalden termijn, het Zwitsersche grondgebied ontruimen. Dit besluit is, naar men verneemt, genomen op de herhaalde voorstellingen van de Badensche regering, die een lang verblijf der vlugtelingen in Zwitserland als gevaarlijk voor de veiligheid van den Staat beschouwt. Van hare zijde schijnt de Zwitsersche regering mede alles te willen vermijden, waardoor de goede verstandhouding met de naburige staten gestoord kan worden.

BRESLAU, 21 September. Eergisteren heeft alhier eene volksdemonstratie plaats gehad. Ruim 80 personen vereenigden zich in eene kerk en verklaarden daar luide en plegtig, dat zij aan de democratische republiek zouden vasthouden, er mogt van komen wat wilde.

WEENEN, 23 Sept. Men meldt uit Gräfenberg een zonderling voorval. Graaf Stadion, de gewezen minister, had daar de waterkuur gebruikt, nadat de Helgolandsche zeebaden hem geen baat hadden toegebragt. Nu gebeurde

het onlangs dat hij met den avond zijn logement verliet, zonder verzeld te zijn naar het bosch wandelde en niet terugkeerde. Des avonds ten 10 ure werden nog 20 badknechts met fakkels in het woud gezonden om hem op te sporen, doch te vergeefs. De nasporingen werden den volgenden morgen in de vroegte voortgezet en eindelijk werd de graaf rillend van de koude gevonden, terwijl hij den nacht in de open lucht had doorgebragt. Men meent dat zijne geestverbijstering hem nu wel voor altoos van het staatkundig tooneel zal verwijderd houden.

— De overgave van Komorn wordt nog geenszins bevestigd.

— De Russische gezant vorst Radziwill schijnt in zijne zending te Constantinopel niet gelukkig te slagen.

ITALIE.

In de Sardinische Kamer is de wet behandeld over de naturalisatie van Italianen en vreemdelingen. De Kamer heeft het eerste artikel aangenomen, waarbij bepaald wordt dat Italianen, die niet door afkomst of geboorte het volle genot der burgerlijke regten in dat rijk hebben, tot de burgerlijke en tot de staatkundige regten kunnen worden toegelaten, door een bijzonder besluit, op het rapport van een of meerdere der ministers.

De Senaat heeft zich bezig gehouden met eene petitie van de gemeenten Menthon en Rocabruna, die aan den Senaat voorstellen, dat hun verzoek ten verleden jare gedaan om met Sardinie vereenigd te worden, door Karel Albert was aangenomen. Zij vragen thans de verwezenlijking daarvan. Deze zaak wordt voor dringend verklaard, en op de conclusie der commissie, de petitie aan den minister van binnenlandsche zaken verzonden. Volgens de meest geloofwaardige berigten schijnt er tusschen den Senaat en de Kamer eene soort van wapenstilstand te zijn gesloten, tot dat alle met Oostenrijk aanhangige kwestien zullen ten einde gebragt zijn.

De groothertog van Toscane zal in de eerste dagen van October te Florence terugkeeren.

De Hertog van Modena heeft zijne staten verlaten en zich naar Weenen begeven. Men denkt dat deze reis eenige staatkundige schikking ten doel heeft.

De *Constitutionale* van Florence berigt uit Rome dd. 17 Sept. Twee vraagstukken houden hoofdzakelijk den Kerkelijken Staat bezig; de politieke en de financieele kwestie. In de politieke kan de beslissing nog lang achterwege blijven. De groote reden daarvan is volgens sommige welonderrigte lieden dat Frankrijk steeds leeken stuurt om te onderhandelen, en te Gaëta luistert men naar geen leekengeneraals noch diplomaten. Indien Frankrijk een prelaat tot Pius IX zond, dan zouden binnen 24 uren alle moeijelijkheden opgeheven zijn (Men gaat te Parijs reeds zoover van Mgr. Sibour met zoodanige zending te doodverwen.)

De financieele kwestie gaat zoo gemakkelijk niet. Het is onverdragelijk te zien, hoe spoedig de spetie verdwijnt uit de circulatie. Vele winkeliers zijn zelfs niet in staat om klein geld terug te geven van *bons* van 20 bajocchi. Er is geen ander redmiddel meer overig dan eene leening, maar wie zal er willen leenen, zoolang de H. Vader niet duidelijk heeft te kennen gegeven, welke rigting het gouvernement zal blijven volhouden.

De *Risorgimento* van Turin spreekt van een brief van den minister Falloux, waarin deze een sterken blaam werpt op de raadslieden van den Paus. Het komt minst genomen bevreemdend voor, dat die brief, zoo hij werkelijk van Falloux is, uit die stad het eerst bekend is geworden.

Pius IX is voortdurend te Portici. Men wilde echter weten, dat Z. H. gedreigd had zich naar Bologna, Spoleto of Ancona te begeven.

Men leest in het *Giornale di Roma:*

In de gebouwen der Munt te Rome en te Boulogne zal eene nieuwe koperen munt worden geslagen, ter waarde van 5 Bajocchi, die in de Pausselijke Staten wettige koers zal hebben. Het gewigt zal zijn van 40 wigtjes en zij zal 4 ned. duim in omtrek hebben.

Uit naam van het diplomaten-corps dat bij den H. Stoel geaccrediteerd is, heeft de Spaansche generaal Martinez de la Rosa den koning van Napels aldus toegesproken:

Sire! het hij den H. Stoel geaccrediteerde diplomatenkorps acht het noodig een aangenamen pligt te vervullen door aan U. M. zijn eerbiedige hulde toe te brengen. Den H. Vader gevolgd hebbende daar waar Hij eene toevlugt gezocht heeft, zijn wij getuigen geweest van de kinderlijke toegenegenheid door U. M. aan den dag gelegd in zijne pogingen om den Opperherder te doen vergeten dat Hij zich op vreemden bodem bevond, en U. M. zou daarin geslaagd zijn, indien Pius IX had kunnen vergeten dat Hij verwijderd was van zijn volk, dat zoo zeer door Hem bemind wordt!

Dank zij den Allerhoogste, heeft de zaak der regtvaardigheid gezegevierd, en wanneer de geschiedenis melding zal maken van deze voor altoos gedenkwaardige gebeurtenissen, dan zal zij, na gesproken te hebben over het evangelisch geduld, waarvan de H. Vader gedurende die dagen van droefenis het voorbeeld heeft gegeven, zijnen naam onvergetelijk maken naast dien van den Vorst, die aan het Opperhoofd der Kerk, eene, den grooten Vorst zoo waardige gastvrijheid in zijne Staten heeft verleend.

De Konings heeft daarop geantwoord in de minzaamste termen: »Met den H. Vader gastvrijheid te verleenen" zeide hij, heb ik niets anders gedaan dan den pligt vervullen van ieder Katholijk Christen. 't Is voor mij een groote troost te vernemen dat het lijden van den Opperpriester Pius IX deszelfs einde nadert; Hij toch heeft gedurende alle de dagen van zijne droefenissen, een voorbeeld gegeven van waarachtige overgeving aan den goddelijken wil."

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

			27 SEPT. 4¼ u. gebl.	28 SEPT. 4¼ u.			gebl
NEDERL., Werkel. Sch. à	$2\frac{1}{2}$	pCt.	$53\frac{15}{16}$	$53\frac{7}{8}$	a	54	$53\frac{7}{8}$
Dito Dito . .	3	»	$63\frac{11}{16}$	$63\frac{11}{16}$	.	$63\frac{13}{16}$	$63\frac{11}{16}$
Dito Dito op resc. .	3	»			.		
Dito Dito	4	»	84	$84\frac{1}{8}$	.	$84\frac{1}{8}$	$84\frac{1}{8}$
O. I. Leening . .	4	»	$82\frac{5}{8}$	$82\frac{7}{8}$	.		
Amortis. Syndic. . .	$3\frac{1}{2}$	»	$83\frac{7}{8}$	84	.	$84\frac{1}{8}$	
Handel-Maatschappij .	$4\frac{1}{2}$	»			.		
Haarlemmermeer . .	$4\frac{1}{2}$	»			.		
Aand. Rijn-Spoorweg .	$4\frac{1}{4}$	»	82	83	.		
Aand. Holl. S. M. .		»	$60\frac{1}{2}$		.		
BELGIE, ...	»	»			.		
Dito , ...	$2\frac{1}{2}$	»			.		
Dito bij Rotschild . .	»	»	$46\frac{3}{8}$	$46\frac{1}{2}$	.		
SPANJE, L. bij Ard. van 85 £	5	»	$11\frac{1}{4}$	$11\frac{1}{8}$	.	$11\frac{3}{16}$	
Dito Dito van 510 £	5	»	$11\frac{5}{16}$	$11\frac{5}{16}$	.	$11\frac{1}{4}$	
Dito bij Dito onb. st.	5	»	$10\frac{7}{8}$	$10\frac{9}{16}$	.		
Dito	3	»			.		
Dito Binnenl. à 6 m. .	3	»	$27\frac{5}{16}$	$27\frac{1}{4}$	.	$27\frac{3}{8}$	$27\frac{5}{16}$
Coupons Ardoins . .		»	$8\frac{5}{16}$	$7\frac{15}{16}$	.	$8\frac{3}{16}$	
Passive		»			.		
Fransche Uitgest. . .		»	$3\frac{1}{4}$		.		
PORTUGAL, te Londen .	3	»	$30\frac{1}{4}$	$30\frac{5}{16}$	.	$30\frac{1}{4}$	
Dito Dito	4	»	$31\frac{9}{16}$	$31\frac{3}{8}$	.	$31\frac{7}{16}$	
Dito Ex Coupon . .		»			.		
Dito Dito		»			.		
Dito Binnenl. à 1 Conto	5	»			.		
RUSL. Ob. H 1798 en 1816	5	»	105	$104\frac{3}{4}$	.		
Dito Dito 1828 en 1829	5	»	$104\frac{1}{2}$	$104\frac{1}{4}$	.		
Ct. b. d. 1831 en 1833	5	»	$93\frac{7}{8}$	$93\frac{3}{4}$	.	$93\frac{3}{4}$	
Dito bij Hope . . .	4	»	$86\frac{1}{2}$	$86\frac{5}{8}$	.		
Dito bij Stieglitz en C°.	4	»	$84\frac{3}{4}$	$83\frac{3}{4}$	.	$84\frac{3}{4}$	
Cert. te Hamburg . .	5	»			.		
Inschrijving in Assignat.	6	»	$64\frac{1}{16}$		.		
Cert. van Dito . . .	6	»	$64\frac{3}{8}$	$64\frac{7}{8}$	.		
POLEN, Certific. . . .	4	»			.		
Dito Aand. met Loten fl 300		*f*			.		
Dito Dito . . . fl 500		»	$142\frac{1}{2}$	143	.		
AMERIKA, Phil. Bank .	6	pCt.			.		
Dito Bank-Actiën .				$3\frac{5}{8}$	.		

Oost., Met. 5 pc. 86, $\frac{1}{4}$; $2\frac{1}{2}$ pc. $44\frac{3}{4}$, $45\frac{1}{16}$; N. Met. 90, $\frac{1}{4}$; Oblig. Goll 5 pc. $90\frac{1}{4}$; N. Aand. 317; Fransche 3 pc. $52\frac{5}{16}$, $\frac{7}{16}$, $\frac{5}{16}$; Den. 100 onb.; Braz. 5 pc. $85\frac{1}{2}$; Mexico $26\frac{11}{16}$, $\frac{3}{4}$; Gren. $17\frac{1}{16}$; Grieken $4\frac{15}{16}$.

Wisselkoers.

2/m. Parijs $56\frac{1}{2}$; Zigt Parijs $56\frac{7}{8}$; 2/m. Londen 12,07$\frac{1}{2}$; Zigt Londen 12,12$\frac{1}{2}$; 2/m. Hamburg $34\frac{7}{8}$; Zigt Hamburg $35\frac{1}{16}$; 3/m. Lissabon 42; 3/m. Porto 42; 2/m. Petersburg 1,86.

BUITENLANDSCHE EFFECTEN.

ANTWERPEN, 27 Sept. Belg. leen. $2\frac{1}{2}$ pc. 49; 5 pc. $95\frac{3}{4}$; $4\frac{1}{2}$ pc. $87\frac{3}{4}$; Spanje Ard. 5 pc. $10\frac{3}{4}$; Binnenl. 3 pc. —; Coupons —; Rom. Leening 75.

PARIJS, 26 Sept. Fr. 3 pc. 56,—; 4 pc. —,—; 5 pc. 88,85; 5 pc. N. —,—; Schatk. —,—; Bank-Act. 2325,—; Belg. 840, 5 pc. $97\frac{1}{2}$; 1842, 5 pc. $97\frac{1}{2}$; 3 pc. —; $4\frac{1}{2}$ pc. $88\frac{1}{2}$; Nap 5 pc. —,—; Spanje 3 pc. Binnenl. —; 3 pc. Buitenl. 35; 5 pc. Act. Rente —; Piem. Leen. 1834 977,50; 1849 890; Rom. leen. $77\frac{7}{8}$.

LONDEN, 26 Sept. Cons. op tijd $92\frac{3}{4}$ a —; Braz. 86 a 87, 1829/39 85 a 86, Ecuad. $3\frac{3}{4}$ a 4; Ven. 24 a 26; Uitg. $6\frac{3}{4}$ a $7\frac{1}{4}$; Gren. $16\frac{3}{4}$ a $17\frac{1}{4}$; Uitg. $3\frac{1}{4}$ a $3\frac{1}{2}$; Denem. 3 pc. 75 a 76; Holl. $2\frac{1}{2}$ pc. 54 a $54\frac{1}{2}$; id. 4 pc. $84\frac{3}{4}$ a $85\frac{1}{4}$; Mexico 27 a $27\frac{1}{4}$, Peru 4 pc. 55 a 56; Port. 3 pc. 28 a $28\frac{1}{2}$; 4 pc. 29 a $29\frac{1}{2}$; 5 pc. 81 a 83; Rusl. 1822, 5 pc. $106\frac{1}{2}$ a $107\frac{1}{2}$; Spanje 5 pc. $17\frac{1}{8}$ a $17\frac{3}{8}$; id. 3 pc. 34 a $34\frac{1}{2}$; id. Passive $3\frac{1}{2}$ a $3\frac{5}{8}$.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 28 September.

GRAANMARKT.

In Poolsche *Tarwe* was heden tot verlaagde prijzen veel handel, andere soorten bij gerijven als voren: 131 ℔ witb. Pools. *f* 295; 130, 132 ℔ b. dito *f* 290; 127, 128 ℔ dito *f* 275; 132 ℔ o. Rost. *f* 285; 129 ℔ o. Zeeuws. *f* 255; 127 ℔ j. dito *f* 225; 130 ℔ b. Pools. *f* 282, 284; 130 ℔ dito *f* 285.

Rogge in een doen: 125 ℔ n. Inlands *f* 140; 117 ℔ Gedr. *f* 124; 122 ℔ j. Munst. *f* 130.

Garst, *Haver*, *Boekweit* zonder handel.

Op 9 vaten Olie in April $68\frac{1}{2}$; Sept. 67; Oct. 66 £vl. *Raapolie* op 6/w. *f* $41\frac{1}{4}$; Vliegend *f* 40; primo Mei ek. *f* 41; Oct. $40\frac{1}{4}$; Nov. *f* $40\frac{7}{8}$; Dec. *f* $40\frac{1}{2}$. *Lijnolie* op 6/w. *f* 31; Vliegend *f* 30. *Hennepolie* op 6/w. *f* 39; Vliegend *f* 38.

GRONINGEN, 25 Sept. *Tarwe* als voren, maar al wederom zeer weinig verkocht: 127, 130 ℔ o. roode *f* 7,75, *f* 8 a 25,50; 120, 123, 127 ℔ j roode *f* 5,75, *f* 6,10, 30, 75 a 80, *f* 7,15; 123, 127 ℔ n. roode *f* 5,85, 6,10 a 25, 50. — *Rogge* als genoteerd alleen bij gerijven: 116, 120, 125 ℔ j. en nieuwe *f* 3,55, 85 a *f* 4,15. — *Boekweit* 10 c. lager afgegeven: 110, 113, 116 ℔ n. grijze Zand *f* 3,45, 50, 80 a *f* 4,10; 110, 113, 116 ℔ n. zwarte Dito *f* 3,35, 40, 70 a *f* 4; 113, 116 ℔ j. Veen *f* 3,30 a 60 nominaal. — Van *Wintergarst* was meer aan, en hoezeer bij den aanvang nog weer nagenoeg de vorige prijzen van Pelders bedongen is, heeft men toch tegen het afgaan 5 a 10 c. lager moeten afgeven, en dezelfde verlaging heeft ook de Knobbe ondergaan, maar de Zomer bij geringe aanvoer nog meest als voren verkocht: 96, 99 ℔ n. Winter *f* 2,80, 85 a *f* 3,05, 10; 98, 101 ℔ n. Zomer *f* 2,65, 70 a 85, 90; 107, 110 ℔ n. Knobbe *f* 3,00 a 25, 30. — *Haver* meest als voren: van dikke werd nog al beduidend aangeboden en heeft in de beste soorten ook goed de vorige koersen kunnen opbrengen, maar van het afwijkende vrij wat onverkocht gebleven: 82, 85, 89 ℔ n. dikke Brouw *f* 2,40, 50, 60, 70 a 80, 90; 68, 72, 75 ℔ n. witte Voer *f* 1,90, 95 a *f* 2,00, 05 a 10, 15; 72, 75, 78 ℔ n. zwarte Voer *f* 2,00, 10 a 20.

Boonen waren tot vorige koersen goed te plaatsen. Paarden *f* 4,00 à 40. Duiven *f* 4,20 à 75. — *Gort* ging slepend tot vorige koersen van de hand; Grove *f* 5,40 75, Puik *f* 6,00 40 en Parel per 100 Ned. ℔ *f* 8.25 à *f* 12. — *Koolzaad* hield men op vorige prijzen van *f* 10 tot *f* 11,30, maar zeer weinig in omgegaan. — Van *Zomerzaad* was iets meer ter markt en is tot drukkende prijzen van *f* 8,75 tot 10.30, na deugd, weer hoofdzakelijk ter verzending opgeruimd. — Geel *Mosterdzaad* nog ruim ter veil en van *f* 6 tot *f* 8 maar gedeeltelijk verkocht. — *Raapolie* *f* 38,50 à *f* 39. — *Lijnolie* *f* 29,50 à *f* 30. — *Raapkoeken* *f* 60 à *f* 64. — *Lijnkoeken* *f* 8 *f* 9. — *Boter* 19 à *f* 22.

SCHIEDAM, 26 Sept. *Moutwijn* *f* 11 $87\frac{1}{2}$. — *Jenever* *f* 15.50; Amst. Proef *f* 16.75.

SNEEK, 25 Sept. *Boter* *f* 36. Aanvoer van Boter 1320 $\frac{1}{4}$ en 97 $\frac{1}{4}$ ton. — *Kaas* *f* 15 a 18. Aanvoer 35838 N. pd.

PUBLIEKE VERKOOPING VAN HUIZEN IN HET O. Z. HEEREN-LOGEMENT,

Op Maandag 1 *October*, *'s avonds ten vijf ure.*

No. 1. Een Huis, Tuin en Erve, Prinsengracht, No. 1381.
2 Twee Huizen en Erven, Hekelveld, No. 1600.
3. Een Huis en Erve, als voren, No. 1620.
4. Een dito, naast Perceel No. 3, No. 1621.
5 Een dito, Brouwerssteeg, Nieuwendijk, No. 1411.
6. Een dito, Hartenstraat, No. 1898.
7. Een dito, Leidsche Straat, No. 3165.
8. Een dito, Rheestraat, No. 1916.
9. Een dito, Gasthuismolensteeg, No. 2969.
10. De Hofstede *Duinlust* c. a., te Bennenbroek, boven Haarlem.
11. Een Huis en Erve, Appelmarkt, No. 3917.
12. Een dito, Brouwersgracht, No. 5606.
13. Een dito, Wijde Kapelsteeg, No. 3609.
14. Een Huis, Tuin en Erve, Keizersgracht, No. 406.

ADVERTENTIEN.

(1544) ONDERTROUWD: L. J. VAN STRAATEN
AMSTERDAM, met
27 Sept. 1849. H. E. STERCK.

Openbare Verkooping

van eenen aanzienlijken **INBOEDEL**, waaronder een aantal Moderne MEUBELEN, fijn TAFEL- en BEDLINNEN, BEDDEN, gewerkt GOUD en ZILVER, alsmede een fraaije Verzameling van **BOEKEN**, nagelaten door wijlen den Eerwaarden Heer A. C. VAN DEN ELSHOUDT, in leven Pastoor bij de R. K. gemeente te *Randenburg*, onder *Reeuwijk*, op Woensdag den 10den October 1849, des voormiddags ten 9 ure ten zijnen sterfhuize, op de Pastorij aldaar, alles den dag te voren te zien.

Wordende degenen welke iets te vorderen hebben van of verschuldigd zijn aan de nalatenschap van gemelden Eerwaarden Heer A. C. VAN DEN ELSHOUDT verzocht daarvan vóór den 10den October 1849 opgaaf of betaling te doen aan den Notaris W. J. FORTUYN DROOGLEEVER, te *Gouda*. (1542)

(1540) Bij Gebr. VERHOEVEN, te 's Bosch, zoo mede bij C. L. VAN LANGENHUYSEN en H. A. ZWEERS, te Amsterdam en bij J. R. VAN ROSSUM, te Utrecht, zijn heden voorhanden:

DE ECCLESIASTICA LIBRORUM aliorumque scriptorum in Belgio prohibitione disquisitio. — Auctore A. HEYMANS, 415 pag. 8vo. . . . . *f* 2.00
COMPENDIOSA CONFESSARIORUM INSTRUCTIO, auctore J. OST, in 32°. . . . . *f* 0.25
RÉFLEXIONS PIEUSES sur la Passion de Jesus-Christ, pour en faciliter la méditation aux fidèles, ouvrage divisé en 3 parties, par le Père *Séraphin*, 3 vol. in 12° *f* 2.25
SOUVENIRS D'ITALIE, par CH. J. VAN DEN NEST, prêtre I—VIII, 540 pages in 8°. . . . . *f* 1.50
DE MAAND OCTOBER, toegewijd aan O. L. V. van den Rozenkrans, 288 pag. in 18°. . . . . . *f* 0.60

IS DE KERK EEN WINKEL
JA? OF NEEN?
door M. H. DAVIDTS, (tweede vermeerderde uitgave)
96 pag. 12°. *f* 0.25.

HET VOEDSEL DER CHRISTELIJKE ZIEL, door den Abt PINART . . . . *f* 0.75
JESUS AAN HET KRUIS. Het Boek der Uitverkorenen, door J. P. DE SAINT-JURE . . . . *f* 1.00
UITBOEZEMING DER ZIEL TOT HAREN GOD, door de H. Theresia van Jesus . . . . *f* 0.25
(Van deze beide laatste werkjes is de geheele voorraad door de Gebroeders VERHOEVEN aangekocht.)

Amsterdam, bij C. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.